

Statenmededeling

Onderwerp

Startnotitie gezondheid

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

- denkrichting over provinciale rolname en prioriteiten t.a.v. gezondheid
- aangepaste planning

Tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst (voorjaar 2021) horen wij graag uw reflectie op deze denkrichting en nodigen wij u uit tot het leveren van input voor het vervolgtraject van het opstellen van het beleidskader Gezondheid.

Aanleiding

In het huidige bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en slim: ons Brabant 2020-2023' is opgenomen dat de provincie dit najaar komt met een uitwerking van de rol die de provincie, vanuit haar kerntaken, ziet op het gebied van gezondheid. In de informatieve themabijeenkomst van 16 oktober heeft gedeputeerde Lemkes toegezegd een startnotitie op te stellen voor dit beleidskader Gezondheid. Gezien de bestuursopdracht betreft dit tot een zogenaamd "horizontaal beleidskader", dat wil zeggen een beleidskader waarin wordt belicht hoe onze programma's bijdragen aan de gezondheid van Brabanders (zie verder onder kernboodschap).

Bevoegdheid

GS vragen PS hun oordeel te vormen over de eerste denkrichting met betrekking tot de provinciale rolname op het gebied van gezondheid, zodat PS worden betrokken in het begin van het vormen van het beleidskader gezondheid en ten behoeve van hun kader stellende rol.

Kernboodschap

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

Doel van het beleidskader gezondheid

Gezondheid wordt urgenter door groeiende maatschappelijke vragen hierover aan de provincie. Dit geldt met name voor luchtkwaliteit en geluidshinder.

Gezien wat er op ons afkomt, is er behoefte aan een duidelijke rolname van de provincie als het gaat om gezondheid, gebaseerd op feiten en cijfers en de toegevoegde waarde van de provincie. Het beleidskader Gezondheid zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Welke maatschappelijke behoeften zien we m.b.t. gezondheid en welke ambitie koppelen we daaraan?
- Welke rol pakt de provincie op het gebied van gezondheid en waarom deze?

De provincie bepaalt haar rol op basis van waar zij de meeste toegevoegde waarde kan leveren. We brengen daarom in beeld wat andere partijen al doen, waar witte vlekken zijn en of een rol van de provincie leidt tot toegevoegde waarde.

Aard van het beleidskader

Gezien de bestuursopdracht leidt dit tot een beleidskader met een wat andersoortig karakter dan andere thematische beleidskaders. Het beleidskader Gezondheid verbindt en agendeert de inzet van de provincie op gezondheid. Want gezondheid is een samenbindend thema dat dwars door al onze opgaven heen loopt en waar, vanuit de volle breedte, door ons beleid en uitvoering invulling aan wordt gegeven. Het beleidskader Gezondheid belicht hoe onze programma's bijdragen aan de gezondheid van Brabanders. Dit beleidskader begint dus niet bij nul en brengt vooral samenhang aan in wat we doen, gebaseerd op feiten en cijfers en de toegevoegde waarde van de provincie.

Andere uitgangspunten

Andere uitgangspunten voor het beleidskader Gezondheid zijn:

1. **De Brabantse Omgevingsvisie:** ['De kwaliteit van Brabant. Visie op de Brabantse leefomgeving'](#) (2019) en de daarin genoemde rollen van de provincie: richting geven, beweging stimuleren en ontwikkeling mogelijk maken. Gezondheid is volgens deze visie meer dan alleen "ziekte voorkomen". Gezondheid gaat juist om "quality of life", welzijn en het bevorderen van gezondheid (=positieve gezondheid).
2. **Het Bestuursakkoord 2020-2023:** ['Samen, Slagvaardig en slim: ons Brabant 2020-2023'](#), met de opdracht om dit najaar te komen met een uitwerking over de rol die de provincie vanuit haar kerntaken ziet op het gebied van gezondheid.
3. **Koers 2030**, waarin wij als provincie beschrijven hoe we invulling geven aan verschillende opdrachten uit het bestuursakkoord. Daarin is onder meer aangegeven dat de Omgevingsvisie nader wordt uitgewerkt in

onderliggende beleidskaders en uitvoeringsagenda's. Op basis van de [Statenmededeling Koers 2030](#) en de [begroting 2021](#) zal het beleidskader Gezondheid niet alleen aangeven hoe bijgedragen wordt aan overkoepelende doelen en ambities op het gebied van gezondheid, maar ook hoe bijgedragen wordt aan brede welvaart, digitalisering en dataficering.

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

4. **De ambitie: 'Drie gezonde levensjaren voor iedere Brabander in 2030 erbij!'** In de contourennota 'Op weg naar een Gezonder Brabant is de gezamenlijke ambitie opgenomen van 3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030. Deze contourennota is een uitwerking van de Stedelijke Agenda BrabantStad 2018-2022, "Summit Gezonde en duurzame leefomgeving" en is vastgesteld tijdens het bestuurlijk summitoverleg BrabantStad op 18 juni 2019. Aan deze agenda zijn naast de B5 en de provincie ook de Brabantse GGD-en, de Waterschappen en onderzoeksinstituten gecommiteerd. Dit is een mooie startalliantie om op voort te bouwen. Als definitie voor gezondheid hanteren we het positieve gezondheidsbegrip. Genoemde ambitie is ook in lijn met de ambitie van het Rijk (missiedocument Gezondheid en Zorg: 5 jaar erbij in 2040). Het gaat hierbij dus om een gezamenlijke ambitie. De provincie kan hieraan een bijdrage leveren, maar niet alleen realiseren. Samenwerken met partners, zoals gemeenten, waterschappen en kennisinstellingen is essentieel. De provincie hanteert hierbij, in navolging van het ministerie en diverse gemeenten en in lijn met de Omgevingsvisie, positieve gezondheid als definitie van gezond. Deze integrale benadering van gezondheid die een betekenisvol leven van mensen centraal stelt, is inmiddels gemeengoed onder experts.
5. **Draagvlak bij en aandacht voor** gezondheidsbeleving van Brabanders, maar ook experts en samenwerkingspartners
6. Het als succesvol geëvalueerde **Aspectbeleid Gezondheid**. TNO heeft deze aanpak, in opdracht van Gedeputeerde Staten, [geëvalueerd](#) en concludeert dat het Aspectbeleid Gezondheid in genoemde periode succesvol is geweest in het agenderen van gezondheid en het leggen van verbindingen, zowel binnen als buiten de Provincie Noord-Brabant. De lessen uit de evaluatie, namelijk focus en helder geformuleerde condities vanaf de beleidsvoorbereiding, integraal sturen op resultaten en investeren in kennis, competenties en co-creatie, worden betrokken bij het opstellen van het beleidskader gezondheid.
7. **Financiering** komt vanuit onze beleidsprogramma's. Het gaat om een horizontaal beleidskader, die de inzet op gezondheid vanuit verschillende beleidsthema's samenbindt. De inzet vanuit de verschillende beleidsthema's op gezondheid wordt ook gefinancierd vanuit die beleidsthema's.

Voor de uitwerking van de provinciale rolname op het gebied van gezondheid is € 500.000 beschikbaar aan procesmiddelen. Deze middelen zijn bedoeld voor de ontwikkeling van een beleidskader, en voor onderzoek en netwerkbijeenkomsten.

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

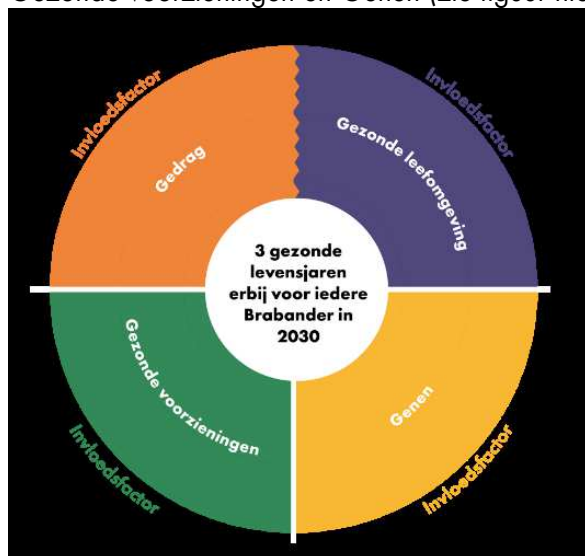
PS: 4800672

Denkrichting t.a.v. rolname

Om te komen tot een beleidskader Gezondheid baseren wij ons op het Health Field Concept van Lalonde (1974). Het model van Lalonde is een veelgebruikt model in het denken over gezondheid. Ook PON/Telos en BrabantAdvies baseren hun onderzoeken en adviezen op dit model. Het model onderscheidt vier factoren (gezondheidsdeterminanten) die van invloed zijn op de gezondheid:

1. omgeving (fysiek en sociaal); samenstelling van woon-, werk-, en schoolomgeving en voorzieningen & organisatie van sociale verbanden
2. leefstijl; gedragingen gerelateerd aan gezondheid
3. voorzieningen gezondheidszorg; kwaliteit, organisatie en toegankelijkheid
4. biologische factoren; genen

Geïnspireerd door dit model onderscheiden we vier invloedsfactoren via welke de gezondheid van Brabanders kan worden verbeterd, zodat zij er in 2030 drie gezonde levensjaren bij hebben. Dit zijn Gezonde leefomgeving, Gedrag, Gezonde voorzieningen en Genen (zie figuur hieronder).

De provinciale rolname kan verschillen per invloedsfactor.

Van oorsprong richt de provincie zich vooral op de factor Gezonde leefomgeving, met name via milieuaspecten als een schone bodem, schoon water (ondergrond) en schone lucht. Uiteraard moet minimaal voldoen worden aan de geldende milieunormen, maar in onze Omgevingsvisie hebben wij de ambitie vastgelegd om in 2050 op alle aspecten beter te presteren dan het wettelijk minimumniveau.

De provincie kan daarnaast extra gezondheidswinst boeken door niet alleen in te zetten op *bescherming* van gezondheid, maar ook op *bevordering* van gezondheid, zoals ook de [Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur](#) aangeeft. Denk aan het stimuleren van beweging via netwerken van fiets- en wandelpaden, groene verbindingen naar buiten de stad en het creëren van een aantrekkelijke openbare ruimte die ontmoetingen stimuleert. “Steden die alleen inzetten op gezondheidsbescherming laten kansen liggen,” aldus de raad. Dit snijvlak tussen Gedrag en Gezonde leefomgeving is een “witte vlek” waar de provincie op in kan spelen.

Ook stimuleert en ondersteunt de provincie Gezonde voorzieningen, als 't gaat om digitalisering/ EHealth, arbeidsmarkt zorg en woon-zorgcombinaties. Bijvoorbeeld vanuit het Lifesciences & Health programma. Hierin stimuleren wij de ontwikkeling van nieuwe technologieën die bijdragen aan de gezondheid van mensen. Voorbeelden zijn personalised medicine, regeneratieve medicijnontwikkeling, biomaterialen t.b.v. stamcel therapieën en *organ on a chip*-ontwikkelingen. Daarnaast ondersteunt en faciliteert de provincie de valorisatie van wetenschappelijke kennis en ontwikkelingen naar applicaties ten behoeve van betere en efficiëntere zorg.

Mede op basis hiervan is onze denkrichting t.a.v. provinciale rolname op het gebied van gezondheid de volgende:

1. M.b.t. **Gezonde leefomgeving** zien we de provincie richting geven, beweging stimuleren en ontwikkeling mogelijk maken.
2. Op het **snijvlak van Gedrag en Gezonde leefomgeving** zien wij de provincie, voor zover 't gaat om verkeersveiligheid en (uniek) sporten, richting geven en beweging stimuleren. Verder zijn wij voor de provincie geen rol m.b.t. Gedrag.
3. M.b.t. **Gezonde voorzieningen**, zien we de provincie, voor zover 't gaat om digitalisering/ EHealth, arbeidsmarkt zorg en woon-zorgcombinaties, richting geven en beweging stimuleren.
4. Wij zien geen rol voor de provincie m.b.t. **Genen**.

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

Invloedsfactor / G	Rol provincie			
	Richting geven	Beweging stimuleren	Ontwikkeling mogelijk maken	Geen rol
Gezonde leefomgeving	x	x	x	
Snijvlak Gedrag en Gezonde leefomgeving	x	x		
Gedrag (uniek sporten en verkeersveiligheid)	x	x		
Gezonde voorzieningen (digitalisering/ EHealth, arbeidsmarkt zorg en woon-zorgcombinaties)	x	x		
Genen				x

Aan BrabantAdvies is advies gevraagd waar de toegevoegde waarde van de provincie op het gebied van gezondheid vooral ligt, uitgaande van de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij in 2030. Het advies wordt verwacht in december 2020. Tijdens de themabijeenkomst van Provinciale Staten op 16 oktober jl. heeft [Brabantadvies](#) de lijn van haar advies gepresenteerd. Daarbij maakten ze onderscheid tussen wat de provincie, op de korte(re) termijn en redenerend vanuit haar kerntaken kan doen (schade door milieufactoren beperken of tegengaan) en op de (middel)langere termijn, redenerend vanuit maatschappelijke opgaven (gezondheidsverschillen verkleinen). Hun definitieve advies zal worden benut bij de verdere invulling van de rolname in het beleidskader Gezondheid.

Denkrichting t.a.v. inhoudelijke accenten hierbij: luchtkwaliteit en gezonde verstedelijking

Naast het advies van BrabantAdvies, is PON/Telos is gevraagd wat, op basis van een [quick-scan](#) van beschikbare kennis en bestaande databronnen, de komende jaren in onze provincie de belangrijkste gezondheidsuitdagingen zijn. Uit dit onderzoek blijkt dat gezondheidsissues variëren tussen gemeente en dat er vier gebiedsgebonden uitdagingen zijn:

- 1) luchtkwaliteit
- 2) sociale samenhang
- 3) toegankelijkheid van de zorg
- 4) gezonde verstedelijking

Gezien het belang van focus, de provinciale kerntaken en waar de provincie vooral toegevoegde waarde kan hebben, willen wij ons vanuit het beleidskader Gezondheid en het beschikbare budget voor kennis en netwerkvorming, richten op de thema's gezonde verstedelijking en luchtkwaliteit.

Het laatste thema is in ieder geval een accent voor deze bestuursperiode, gezien de ondertekening van het Schone Luchtakkoord en de toenemende zorgen en vragen over luchtkwaliteit, ook als reactie op de Covid 19-pandemie.

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

Consequenties

Monitoring

In het voortraject is gebleken dat er weliswaar veel onderzoeken en losse cijfers zijn, maar dat overzicht ontbreekt. Daarom ontwikkelen we een monitor gezondheid tijdens het proces waarin we komen tot een beleidskader, zoveel mogelijk gebruikmakend van wat al beschikbaar is. Om precies te zijn werken we, vanuit een brede blik op gezondheid en gezonde leefomgeving, toe naar een handzame en overzichtelijke monitor die zicht geeft op de voor de provincie én haar partners belangrijkste kernthema's. Op deze manier gaat de monitor ons helpen om samen met onze partners te werken aan de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030. Hierbij betrekken we onder andere de BrOS en Brabant InZicht.

Planning

We betrekken PS graag bij dit proces, vandaar ook de toezegging van Gedeputeerde Lemkes tijdens de themabijeenkomst op 16 oktober voor een startnotitie en een oordeelsvormende bijeenkomst. Deze wordt geagendeerd in januari of februari 2021. Dit betekent wel dat de planning van het beleidskader Gezondheid verplaatst is naar voorjaar 2021.

Financieel

Voor deze bestuursopdracht is € 500.000 beschikbaar aan procesmiddelen. Deze middelen zijn bedoeld voor de ontwikkeling van een beleidskader en voor onderzoek en netwerkbijeenkomsten. De dekking van projecten of activiteiten voortkomend uit het beleidskader en de uitvoeringsagenda Gezondheid, moet komen uit de verschillende programma's van de provincie.

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing

Communicatie

De gepresenteerde denkrichting t.a.v. rolneming en inhoudelijke prioriteiten gaan we de komende maanden toetsen op basis van expertinterviews. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan de wijze waarop geïnterviewden zich richten op gezondheid en welke doelen ze daarbij nastreven, plus de kansen en bedreigingen die zij zien m.b.t. de rolneming van de provincie op gezondheid.

De beleving van de Brabander staat in het traject centraal in de vorm van onder hen uitgevoerde onderzoeken naar hun gezondheidsbeleving. In dit traject zullen burgers niet op de rolneming door de provincie worden bevraagd, maar wel tijdens de vertaling van de rolneming naar het beleidskader.

Vervolg

- Expertinterviews (doel: voorleggen van redeneerlijn en rolneming): november 2020 – januari 2021
- Definitief advies van BrabantAdvies: december 2020. BrabantAdvies biedt dit aan GS en PS aan. Reactie GS volgt bij beleidskader
- Oordeelsvormende bijeenkomst over de startnotitie: voorjaar 2021
- Beleidskader gezondheid: voorjaar 2021
- Na besluitvorming door PS over het beleidskader, wordt in het najaar 2021, samen met partners gebouwd aan de Uitvoeringsagenda (in de vorm van gesprekstafels).
- De Statenmededeling met de Uitvoeringsagenda kunt u eind 2021 verwachten.

Datum

24 november 2020

Documentnummer

GS: 4791457

PS: 4800672

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw M.L.P. van Mook, (06) 55 68 65 46,
mvmook@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer W. Moonen, 0736812965, wmoonen@brabant.nl.